

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
CATEDRA DREPT CIVIL

Cu titlu de manuscris

C.Z.U: 347.6(043.2)

Olga PISARENCO

REGIMUL MATRIMONIAL CONTRACTUAL

SPECIALITATEA 553.04 – DREPTUL FAMILIEI

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Chișinău, 2015

Teza a fost elaborată la Catedra Drept Civil din cadrul Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova.

Conducător științific:

Valentina CEBOTARI, doctor în drept, conferențiar universitar, USM.

Referenți oficiali:

1. Eugenia COJOCARI, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”;
2. Veaceslav PÎNZARI, doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Componența Consiliului Științific Specializat:

1. COJOCARU Violeta, **președinte**, doctor habilitat în drept, profesor universitar, USM;
2. BĂIEȘU Sergiu, **secretar științific**, doctor în drept, profesor universitar, USM;
3. BĂIEȘU Aurel, doctor habilitat în drept, profesor universitar, USM;
4. ROMANDAȘ Nicolae, doctor în drept, profesor universitar, USM;
5. ȚICLEA Alexandru, doctor în drept, profesor universitar, România;
6. DANDARA Liliana, doctor în drept, conferențiar universitar, UCM;
7. ROȘCA Nicolae, doctor în drept, conferențiar universitar, USM.

Susținerea va avea loc la **14 mai 2015, ora 10.00**, în ședința Consiliului Științific Specializat D 30.553.04 – 01 din cadrul Universității de Stat din Moldova (biroul 222, blocul IV, str. Mateevici 60, mun. Chișinău, Republica Moldova, MD-2004).

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la biblioteca Universității de Stat din Moldova și la pagina web a CNAA (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la 30 martie 2015.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat,
Sergiu BĂIEȘU, doctor în drept, profesor universitar, USM

Conducător științific,
Valentina CEBOTARI, doctor în drept, conferențiar universitar, USM

Autor,
Olga PISARENCO

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța problemei abordate. Lucrarea de față prezintă o analiză științifico-juridică a unui institut recent apărut în legislația Republicii Moldova (*în continuare – RM*), dar care își are începutul încă din cele mai vechi timpuri, și anume – regimul matrimonial contractual (*în continuare – RMC*).

Actualitatea temei reiese din încheierea, în practica recent formată, a contractelor matrimoniale, deși puține, dar prezente. În contractul matrimonial (*în continuare – CM*) se determină regimul matrimonial care va governa raporturile patrimoniale dintre soți, adică dreptul de proprietate asupra averii totale sau parțiale a soțului și soției, uneori regimul matrimonial ales poate să se refere și la sancțiunile patrimoniale ce vor fi aplicate în caz de divorț. Astfel, la soluționarea conflictelor patrimoniale dintre soți judecata se va conduce nu de „buchia legii”, dar de RMC ales, adică de conținutul CM, dacă acesta există [35, p.147].

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Realizând o trecere în revistă a gradului de cercetare a problematicii RMC în literatura de specialitate din RM și de către cercetătorii din alte state, constatăm că instituția analizată a cunoscut o abordare perpetuă, cu particularități specifice dezvoltării sale în diferite etape istorice. Lucrarea se bazează pe cadrul legislativ și normativ ce reglementează instituția dată, precum și pe rezultatele cercetărilor și opiniile specialiștilor în domeniu, atât din RM, România, Federația Rusă, Ucraina, cât și din Belarus, Franța, Germania, Italia, Elveția, Marea Britanie, Statele Unite ale Americii, Canada, Argentina ș.a.

Investigând materialele științifice în domeniu constatăm că *până la momentul de față problematica RMC nu a fost tratată în ansamblu de către doctrinarii din RM*, care s-au expus în domeniu, imediat după adoptarea în anul 2000 a Codului familiei (*în continuare – CF*), însă abordările respective au rămas a fi laconice. Printre cei mai de vază doctrinari care au studiat CM îi putem evidenția, la momentul actual, pe Valentina Cebotari, Veaceslav Pînzari, Sergiu Cebotari, Lilia Chirtoacă, L. Mărgineanu și G. Mărgineanu.

Diferită este situația *în alte state, unde fenomenul reglementării RMC prezintă subiect al unor discuții contradictorii*. În Federația Rusă, institutul RMC a fost legiferat prin Codul civil (*în continuare – CC*) din 1994 [34], confirmat și dezvoltat prin CF din 1995 [36]. Fiind cunoscută drept o țară cu tradiții în domeniul dezvoltării științei, confirmăm acest fapt și în domeniul contractelor matrimoniale. Un aport esențial în domeniu l-au adus doctrinarii ruși

S.N.Bondov, L.Maximovici, A.V.Mîskin, A.I.Zagorovschii, A.S.Gasporean, E.S.Atrohova, Ȃ.A.Abaşin ş.a.

În România, deşi a fost oferită libertatea încheierii contractelor matrimoniale abia prin CC din 2009 [9], totuşi doctrina în acest domeniu cunoaşte dezvoltare timpurie, fiind cunoscute surse ce datează cu perioada burgheză, întrucât în sistemul CC din 1864 [8] soţii erau liberi să-şi aleagă regimul matrimonial care le convenea. Printre doctrinarii români care au dedicat studii valoroase institutului RMC menţionăm în prim plan pe Cristiana-Mihaela Crăciunescu, Nadia Cerasela Aniţei, Paul Vasilescu, Alexandru Bacaci ş.a.

În literatura de specialitate a statelor care au legiferat acest institut de zeci de ani, cum sunt: Franţa, Germania, Italia, SUA etc., se cunosc abordări ştiinţifice profunde, dedicate cercetării aspectelor RMC.

Printre principalele probleme de cercetare menţionăm: • lipsa analizelor ştiinţifice naţionale dedicate în exclusivitate aspectelor RMC; • dificultăţi teoretice şi practice de interpretare a normelor legale existente; • lipsa unei definiţii distincte pentru termenul „RMC”, aşa cum există pentru cel de „regim matrimonial”; • diversitatea de opinii la formularea denumirii termenului „regim matrimonial primar imperativ”; • utilizarea noţiunilor „persoane care doresc să se căsătorească” şi „viitori soţi”; • utilizarea termenilor „contract matrimonial” şi „convenţie matrimonială” alături de termenii „contract de căsătorie” şi „act de căsătorie”; • lipsa datelor statistice naţionale în domeniu şi a Registrului Public Notarial al Contractelor Matrimoniale încheiate în RM; • lipsa criteriilor doctrinare de clasificare a RMC; • diversitatea regimurilor matrimoniale legale şi contractuale existente în legislaţiile diferitor state; • studii modeste referitoare la cele trei momente vitale ale RMC – stabilirea, modificarea şi încetarea; • diversitatea de termeni întâlniţi în doctrină la capitolul încetării RMC: încetare, dizolvare, lichidare şi desfiinţare; • lipsa unor texte doctrinare la capitolul clasificării drepturilor şi obligaţiilor patrimoniale contractuale ale soţilor; • diversitatea concepţiilor şi argumentelor specialiştilor în domeniu referitor la problema naturii juridice a bunurilor soţilor; • probleme de interpretare a cadrului legal la capitolul analizei categoriilor de bunuri prevăzute la art.20 şi art.22 din CF, precum şi diversitatea concepţiilor doctrinare la acest capitol; • existenţa părerilor contradictorii în legătură cu atribuirea fructelor bunurilor proprii la categoria celor comune sau personale; • diversitatea categoriilor de bunuri comune şi proprii, respectiv complexitatea probării apartenenţei bunurilor soţilor la una din aceste două categorii; • lipsa reglementărilor legale în privinţa relaţiilor de concubinaj; • opinii contradictorii referitor la statutul regimului matrimonial primar imperativ; • identificarea şi

interpretarea normelor regimului matrimonial primar imperativ; • reglementarea drepturilor și obligațiilor personale nepatrimoniale nu are acoperire legală etc.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul general al studiului este analiza RMC într-o manieră multiaspectuală și multidimensională, astfel încât să fie identificate și elucidate elementele definitorii și aspectele caracteristice acestuia.

Realizarea scopului general va avea la bază atingerea următoarelor obiective: analiza în detaliu a terminologiei specifice, a aspectelor evolutive, a diversității de regimuri matrimoniale, a momentului stabilirii, modificării și încetării RMC, precum și a aspectelor ce țin de conținutul RMC, în special, drepturile și obligațiile patrimoniale contractuale ale soților, categoriile de bunuri ale soților și dovada apartenenței acestora, precum și ingerințele regimului primar imperativ asupra conținutului RMC.

Întru realizarea scopului preconizat ne propunem, de asemenea, să formulăm anumite concluzii de ordin teoretic și practic, să înaintăm propuneri de *lege ferenda* care ar rezulta logic din investigațiile efectuate în lucrare, contribuind la îmbogățirea doctrinei în problemele vizate, la perfecționarea legislației în vigoare, făcând-o mai compatibilă și logic încheagată cu reglementările naționale și străine deja existente.

Metodologia cercetării științifice. Studiul RMC este realizat în concordanță cu tendințele actuale ale cercetării științifice și are în vedere inclusiv analiza cantitativ-calitativă a tezelor de doctor confirmate în anii 2013-2014 de către Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare din RM (*în continuare – CNAA*). La elaborarea studiului s-a ținut cont și de Ghidul privind perfectarea tezelor de doctorat și a autoreferatelor, aprobat prin Hotărârea Comisiei de Atestare a CNAA, nr.AT03/11 din 23.04.2009.

Noutatea și originalitatea științifică. Prezenta lucrare constituie un material inovator în domeniul dreptului familiei, aducând și tratând noi concepte, idei și opinii referitoare la problemele care apar în reglementarea juridică a RMC după adoptarea CF al RM din 2000 [10]. Originalitatea științifică este marcată de analiza multiaspectuală și profundă a diferitor aspecte legate de reglementarea RMC.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul respectiv rezidă în identificarea particularităților ce vizează esența regimurilor matrimoniale contractuale, fapt care a condus la evidențierea problemelor cu care se confruntă soții și persoanele care doresc să se căsătorească în domeniul reglementării relațiilor patrimoniale dintre ei, precum și la formularea propunerilor de *lege ferenda* în vederea îmbunătățirii reglementărilor naționale în domeniul drepturilor și obligațiilor patrimoniale ale soților, inclusiv prin implementarea standardelor internaționale în domeniu.

Semnificația teoretică a lucrării se manifestă prin: abordarea complexă a institutului RMC, în special a domeniului de aplicabilitate; analiza celor mai relevante prevederi normative ale diverselor state în domeniu, cât și a legislației RM; analiza și evaluarea diverselor opinii, concepte, ipoteze, idei și afirmații, ce au drept scop constituirea unei abordări unificate; identificarea aspectelor practice în contextul formulării conținutului RMC.

Valoarea aplicativă a lucrării se manifestă prin analiza științifică complexă, teoretică și practică a raporturilor patrimoniale ale soților; utilizarea cunoștințelor din domeniul științei dreptului, legislației naționale și internaționale în domeniu. Concluziile și propunerile formulate de autor pot fi utile în procesul de perfecționare a legislației care reglementează instituția RMC, pot fi utilizate în practica contractuală a soților sau viitorilor soți, precum și în activitatea științifică și didactică în cadrul Facultăților de Drept din RM.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere: **1.** Existența, alături de cele două categorii de bunuri evidențiate în literatura de specialitate: comune și proprii, și categoria bunurilor de uz personal. **2.** Atribuirea fructelor bunurilor proprii la categoria bunurilor comune ale ambilor soți. **3.** Extinderea categoriei bunurilor de uz personal. **4.** Veniturile, inclusiv și premiile primite, periodic sau ocazional, ca rezultat al muncii sau eforturilor unuia dintre soți sunt bunuri comune ale ambilor soți. **5.** Extinderea obiectului CM și la aspectele personale nepatrimoniale. **6.** Menținerea dreptului de folosire a locuinței familiei pentru foști membri ai familiei, dacă ei nu dispun de spațiu locativ. **7.** Includerea în textul legii a conceptului de lichidare a regimului matrimonial. **8.** Limitarea cazurilor în care creditorii soțului debitor pot cere modificarea sau rezilierea CM. **9.** Instituirea Registrului Public Notarial al Contractelor Matrimoniale Autentificate în RM. **10.** Legiferarea denumirii de regim matrimonial primar imperativ.

Implementarea rezultatelor științifice prezintă interes practicienilor care acordă asistență juridică cetățenilor la stabilirea regimului matrimonial și încheierea CM. De asemenea, lucrarea prezintă un reper analitic pentru jurisprudența națională în domeniul soluționării litigiilor care derivă din CM și poate fi utilizată drept sursă de informare pentru teoreticieni și practicieni.

Aprobarea rezultatelor științifice. Teza a fost elaborată la Catedra Drept Civil din cadrul Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova. Aici a fost discutată și aprobate rezultatele cercetărilor efectuate pe marginea temei tezei de doctorat. Aspectele teoretico-practice expuse în teză au fost examinate și recunoscute la diverse conferințe naționale și internaționale, unele compartimente prezentând publicații separate, ce aparțin autorului.

Publicațiile la tema tezei. Rezultatele obținute sunt publicate în 11 lucrări științifice și prezentate în cadrul a 10 comunicări științifice.

Volumul și structura tezei. Teza numără 198 pagini, inclusiv 180 pagini text de bază. Structura tezei se conformează prevederilor metodologice, incluzând: adnotare în trei limbi, listă de abrevieri, introducere, trei capitole și zece subcapitole, concluzii și recomandări, bibliografie 185 titluri, anexă, expresii latine, declarație privind asumarea răspunderii și CV.

Cuvinte-cheie: regim matrimonial, regim matrimonial primar imperativ, regim matrimonial legal, regim matrimonial contractual, regimul comunității de bunuri, regimul separației de bunuri, regim matrimonial mixt, contract matrimonial.

CONȚINUTUL TEZEI

În *Introducere* este argumentată actualitatea și importanța problemei abordate, sunt formulate scopul și obiectivele tezei, noutatea științifică a rezultatelor obținute, este evidențiată importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, aprobarea rezultatelor, fiind punctat sumarul compartimentelor tezei.

Capitolul 1 intitulat „**Analiza situației în domeniul regimului matrimonial contractual**” reprezintă un capitol introductiv, în cadrul căruia se analizează materialele științifice în domeniul RMC: tratate, monografii, lucrări științifice etc. publicate în RM și în străinătate. Tot în acest compartiment sunt elucidate aspectele evolutive.

1.1. Investigarea materialelor științifice privind instituția RMC.

Încă doctrina ce datează cu un secol în urmă a echivalat noțiunea de „relații patrimoniale dintre soți” cu noțiunea de „regim matrimonial”. Doctrina contemporană asupra noțiunilor de „regim matrimonial” și „relații patrimoniale dintre soți” este cu mult mai nuanțată decât în trecut, susținând că între cele două noțiuni există legături destul de strânse, dar nu identice [1, p.18].

Codul căsătoriei și familiei din 26.12.1969 definea regimul juridic matrimonial ca fiind nu numai legal, unic și obligatoriu, dar, mai ales, rigid și constrângător. Soții puteau încheia între ei toate convențiile patrimoniale admise de lege, însă convențiile îndreptate spre știrbirea drepturilor patrimoniale ale unuia dintre soți nu erau valabile.

Noul CF din 26.10.2000 [10] a instituit, pe lângă regimul legal al proprietății în devălmășie a soților, RMC al bunurilor soților, la baza căruia se află principiul autonomiei de voință în crearea propriului regim matrimonial. Această reformă legislativă a oferit soților și

viitorilor soți opțiunea de a crea propriul RMC, răspunzând astfel nevoilor social-economice și tendinței manifestate în acest domeniu pe plan european și internațional.

Totodată, CF s-a supus tendinței legislațiilor moderne de a crea un triplu echilibru în materia raporturilor patrimoniale dintre soți, prin regimurile matrimoniale pe care le-a instituit: între soți, în interiorul familiei și între soți și terți [1, p.21].

Este de menționat că legislația RM ce ține de libertatea creării RMC se fundamentează atât pe prevederile CF, cât și pe cele ale CC. Totuși, sursele legislative dedicate în acest domeniu sunt aplicate de un număr restrâns de persoane. Acesta este, probabil, unul dintre motivele studierii superficiale a problematicii abordate.

În acest context, studiile la subiectul tezei de doctorat se prezintă drept o premieră în RM, deoarece până în prezent nu au fost realizate cercetări speciale în domeniul RMC la un nivel atât de complex. Desigur, unele cercetări ale teoreticienilor în domeniu au fost efectuate, însă acestea au un caracter preponderent tangențial problematicii analizate în prezenta lucrare. În majoritatea cazurilor, specialiștii au analizat aspectele reglementării regimului matrimonial în general și a CM în special, lăsând neatinse aspectele specifice RMC care ne interesează.

Constatăm că, cercetările și studiile realizate de doctrinarii autohtoni nu au avut drept obiect de studiu distinct specificul RMC și nici măcar în contextul analizei legislației și doctrinei altor state, astfel încât putem afirma cu certitudine că RMC nu a constituit încă niciodată obiect distinct de cercetare pentru specialiștii din RM.

1.2. Evoluția istorico-juridică a instituției regimului matrimonial contractual

Savanții din secolul trecut se întrebau de unde vine familia, cei de astăzi se întreabă, mai degrabă, încotro se îndreaptă ea. RMC era cunoscut încă în dreptul roman, dar sub alte forme și denumiri. În anumite perioade istorice, el a cunoscut momente de decădere, în altele – de restabilire. După al Doilea Război Mondial, dreptul familiei în diferite state se caracterizează prin stabilitate și reglementare conservativă. Astăzi, acest institut se întâlnește în legislația diferitor state, cunoscând diverse forme de reglementare, în cele mai multe cazuri soții având libertatea de a forma propriul regim matrimonial. Putem afirma că, una din premisele apariției și dezvoltării CM, în starea în care este actualmente în Europa, a fost stabilirea și reglementarea de către cei mai de vază compilatori ai relațiilor patrimoniale între soți în statul Roman [4, p.44].

În RM instituția RMC a cunoscut o evoluție similară cu cea din România și Federația Rusă, la diferite etape istorice de dezvoltare socială cunoscând diferite trăsături caracteristice. În aspect evolutiv, conținutul raporturilor patrimoniale dintre soți nu s-a schimbat, însă

normele imperative ale legii au fost înlocuite cu norme dispozitive, fiind introduse noțiunile de „regim legal” și „regim contractual” al bunurilor soților [6, p.101]. Din punct de vedere istorico-juridic apariția institutului RMC este legată de egalitatea soților și libertatea divorțului, precum și de relațiile sociale existente în diferite perioade ale evoluției sale. Apariția și dezvoltarea proprietății private fiind unul din factorii principali care a dus în toate timpurile la instaurarea libertății regimurilor matrimoniale [24, p.46]. Sub aspect tradițional-istoric, „zestrei” îi revine un rol important la crearea noilor familii în Basarabia.

Merită atenție faptul că, CM a fost utilizat dintotdeauna ca un instrument în mâna oamenilor bogați, deși putea fi utilizat de oricine. Datele istorice nu vorbesc despre existența restricțiilor de ordin social, politic etc. la încheierea convențiilor matrimoniale. În toate timpurile când CM era recunoscut putea fi utilizat de către oricine, în baza principiului egalității și libertății contractuale.

În **Capitolul 2** intitulat „**Fundamentul conceptual al RMC**” se definesc și se conturează noțiunile de bază în strânsă legătură cu subiectul tratat, tipurile de RMC, precum și aspectele conceptuale privind momentul stabilirii, modificării și încetării RMC.

2.1. Explicații terminologice ale conceptului de RMC

Pentru a pătrunde în esența juridică a RMC este necesar de a scoate în relief aspectele definitorii, care pun în evidență principalele elemente ale acestui institut. În cazul nostru, explicarea și definirea RMC se impune cu prioritate, întrucât acesta este un institut nou, atât pentru legislația RM, cât și pentru literatura de specialitate. Analizând situația științifică sub aspectul menționat am constatat, cu regret, că *nu există o definiție distinctă pentru termenul „RMC”, așa cum există pentru cel de „regim matrimonial”*, motiv pentru care am scos în evidență aspectele definitorii ale primului, ținând cont de reglementările existente în sistemul de drept al RM.

Având la bază analiza termenilor și noțiunilor tangențiale, inclusiv trăsăturile caracteristice identificate, *propunem definirea RMC ca fiind un ansamblu de reguli stabilite de către soți sau persoanele care doresc să se căsătorească și care poartă un caracter obligatoriu, indică drepturile și obligațiile soților asupra patrimoniului conjugal, modul în care va fi gestionat patrimoniul conjugal acumulat în timpul căsătoriei și determină soarta juridică a proprietății soților pentru perioada căsătoriei și, în unele cazuri, pentru perioada de după desfacerea căsătoriei, în temeiul unui acord de voință autentificat notarial, realizat între persoanele care doresc să se căsătorească sau între soți.*

La fel, într-un sens mai general, prin RMC înțelegem totalitatea drepturilor și obligațiilor soților asupra patrimoniului conjugal acumulat în timpul căsătoriei, atinse printr-un acord de voință realizat între persoanele care doresc să se căsătorească sau între soți [25, p.83]. Sau, prin RMC înțelegem un sistem de organizare și de conducere a vieții familiale conform unor reguli stabilite de către soți sau de către persoanele care doresc să se căsătorească [26, p.107].

În lucrare *este analizată și argumentată corectitudinea formulării și raționamentul utilizării denumirii de „regim matrimonial primar imperativ”*. Spre exemplu, în doctrina franceză, acesta este numit „constituția regimurilor matrimoniale” [40, p.2], „statut imperativ de bază” [39, p.38], „statut conjugal de bază” [41], „regim primar imperativ” [42 p.7], „regim matrimonial de bază” [37, p.125] sau „regim matrimonial primar” [38, p.20].

Termenul „*statut*” desemnează ansamblul dispozițiilor cu caracter oficial, prin care se reglementează scopul, structura și modul de funcționare a unei organizații, societăți pe acțiuni, asociații etc., în timp ce termenul „*regim*” reprezintă un sistem de norme sau de reguli proprii activității sau vieții dintr-o instituție, dintr-o întreprindere etc.; convenție prin care se stabilesc anumite drepturi și obligații, un sistem de reguli după care se contractează o căsătorie în ceea ce privește proprietatea, folosința și administrarea averii. Termenul „*statut*” pare a fi potrivit pentru a desemna obligațiile soților reglementate prin norme imperative aplicabile oricărui regim matrimonial, în timp ce termenul „*regim*”, considerăm că este mai potrivit. Fiind asemănător cu noțiunea de „regim matrimonial”, poate înlătura confuziile. Or, corpul normelor imperative care reglementează regulile matrimoniale primare creează un regim matrimonial aplicabil tuturor regimurilor matrimoniale.

Termenul „*primar*” înseamnă inițial, primordial, originar, de prim grad, de primă importanță, de bază. În ceea ce privește utilizarea termenului „*de bază*” nu ne opunem, întrucât acești termeni sunt sinonime.

Regimului primar i se mai spune *imperativ*, deoarece normelor lui generale sunt obligați să li se supună ambii soți, ca simplu efect al căsătoriei și de la el nu se poate deroga pe calea convențiilor matrimoniale.

La fel, în teză *este analizată profunzimea noțiunii „persoane care doresc să se căsătorească”*, utilizată de legiuitorul RM, prin care se desemnează cercul persoanelor fizice de sex opus, care au atins vârsta de 18 ani, după caz – 16 ani, au capacitate de exercițiu deplină sau limitată și doresc să formeze împreună o familie. În același sens, este utilizată de către legiuitorul național și expresia „*viitorii soți*”, expresie utilizată și de către legiuitorul român. Totuși, în ceea ce privește sensul acesteia din urmă, considerăm că are o semnificație mai

îngustă, desemnând mai degrabă situația persoanelor care aproape că au obținut statutul de soți, fiind considerate viitori soți, ca rezultat al faptului că au depus declarația de căsătorie. Această concluzie se întemeiază pe prevederea art.10 alin.(2) din CF, singura normă juridică în care legiuitorul național utilizează expresia „viitorii soți”. Expresia „persoane care doresc să se căsătorească” considerăm că are un înțeles mai larg și oferă dreptul de a semna CM atât până la depunerea declarației de căsătorie, cât și după depunerea acesteia [27, p.36-37].

De asemenea, *este cercetat sensul termenilor „contract matrimonial” și „convenție matrimonială” alături de termenii „contract de căsătorie” și „act de căsătorie”*. Dacă primii termeni desemnează acordul de voință al soților referitor la patrimoniul acumulat de ei în timpul căsătoriei, atunci cei din urmă termeni desemnează acordul de voință al soților referitor la încheierea căsătoriei. Mai mult decât atât, considerăm că termenul „act de căsătorie” desemnează actul semnat de către soți la oficiul de stare civilă, prin care se încheie căsătoria, iar termenul „contract de căsătorie” desemnează consimțământul reciproc, neviciat, exprimat personal și necondiționat de către persoanele care doresc să se căsătorească, și care îmbracă forma actului juridic al căsătoriei [20, p.28].

2.2. Tipurile de regimuri matrimoniale contractuale în legislația diferitor state

Întrucât legislațiile statelor reglementează mai multe tipuri de regimuri matrimoniale, de la început ne-am propus să studiem care sunt criteriile doctrinare de clasificare a RMC, însă am constatat o lipsă totală de reglementare sub acest aspect. În doctrină este pe larg studiată clasificarea regimurilor matrimoniale în general, ca fiind legale și contractuale, iar cele legale putând fi ordinare, extraordinare sau imperative.

În lucrarea de față am făcut un salt pe acest segment, prezentând variante practice de regimuri matrimoniale, ceea ce va facilita exprimarea opțiunii soților sau a viitorilor soți la stabilirea propriului RMC. Astfel, analizând legislațiile diferitor state am dedus existența a două categorii de RMC: *redactat*, care este creat de către părți după propria lor voință, fără ca legea să le pună la dispoziție anumite RMC tip, și *tip*, care este expres prevăzut de lege, părțile având dreptul de a-l alege pe cel care se potrivește cel mai bine situației lor, putând, în unele legislații, să prevadă anumite derogări. Această categorie, la rândul său se clasifică în regimuri *rigide și flexibile*.

În funcție de posibilitatea soților de a schimba RMC, am constatat aceeași divizare ca și în cazul regimului legal, în: *mutabile*, care pot fi modificate oricând (*mutabilitate nelimitată*) sau doar după o anumită perioadă de timp (*mutabilitate limitată*) și *imutabile*, care odată semnate nu mai pot fi modificate.

După criteriul structurii interne, atât regimurile matrimoniale legale, cât și cele contractuale pot fi clasificate în: regimuri matrimoniale de *comunitate* (universală, parțială sau restrânsă; cea parțială divizându-se în proprietate în devălmășie sau pe cote-părți), de *separație de bunuri* și *mixte* (cu caracter eterogen intrinsec sau extrinsec) [28, p.54].

Cu referire la regimurile matrimoniale de comunitate, unii doctrinari le numesc regimuri matrimoniale comunitare, ceea ce considerăm că nu este corect, întrucât termenul „comunitar” desemnează, de regulă, caracterul european, adică s-ar sugera ideea de regim matrimonial european, aplicabil în statele europene. Motiv pentru care *optăm pentru utilizarea termenului „comunitate”, care semnifică „posesiunea în comun” sau a expresiei „comunitate de bunuri”, care desemnează regimul bunurilor soților*, în temeiul căruia bunurile dobândite cu titlu oneros în timpul căsătoriei aparțin, cu excepțiile prevăzute de lege, ambilor soți, care au deopotrivă, dreptul de a le administra și de a dispune de ele” [13, p.215].

Făcând un studiu analitic amplu al diversității de regimuri matrimoniale legale și contractuale existente în legislațiile diferitor state constatăm cu certitudine că această instituție se dezvoltă în continuu, tendința fiind de a oferi soților atât dreptul, cât și posibilitatea de a-și construi propriul RMC, inclusiv prin oferirea posibilității de a alege unul din RMC tip propuse de legislație. În această ordine de idei, precum și în vederea facilitării încheierii CM în RM, *propunem, pe lângă regimul legal al proprietății în devălmășie, cinci variante practice de regimuri matrimoniale posibile: separația de bunuri, comunitatea universală, comunitatea restrânsă, regimul proprietății comune pe cote-părți și regimul matrimonial combinat.*

Constatăm că, *nici o legislație nu obligă persoanele care doresc să se căsătorească să încheie vreo convenție matrimonială, ci doar oferă și această posibilitate.* Totodată, fiecărei căsătorii i se aplică un anumit regim matrimonial, fie legal, fie contractual, nefiind permisă o înțelegere prin care soții ar refuza orice modalitate de reglare a intereselor lor patrimoniale [14, p.82]. Iar pe măsura evoluției societății contemporane spre o tot mai mare deschidere internațională și în perspectiva creată de integrarea mai multor țări în Uniunea Europeană, considerăm că subiectul diversității RMC în legislația diferitor state va cunoaște noi abordări.

2.3. Aspecte conceptuale privind momentul stabilirii, modificării și încetării regimului matrimonial contractual

Un aspect important al institutului RMC îl reprezintă perioadele de timp de care legea leagă apariția, modificarea și încetarea relațiilor patrimoniale contractuale dintre soți. Viața oricărui RMC își are începutul în momentul stabilirii sale și sfârșește odată cu încetarea producerii acțiunilor pe viitor. Pe parcursul existenței sale, regimurile matrimoniale pot fi

supuse modificărilor operate fie în baza acordului ambilor soți, fie în temeiul unei hotărâri judecătorești.

După cum am menționat anterior, RMC nu cunoaște analize științifice dedicate în exclusivitate aspectelor acestuia, din care motiv, problemele legate de cele trei momente vitale ale RMC – stabilirea, modificarea și încetarea – le vom analiza în comparație cu cele specifice regimului matrimonial legal, referitor la care doctrinarii autohtoni și cei străini nu au întârziat să se expună.

Cu referire la primul aspect, în rezultatul diverselor analize conceptuale, aplicând metodele de cercetare logică și deductivă, *propunem definirea momentului stabilirii RMC ca fiind realizat în legătură cu încheierea căsătoriei sau în timpul căsătoriei, fără a coincide neapărat cu data înregistrării căsătoriei și inexistent în afara căsătoriei*. În consecință, efectele RMC se vor aplica numai asupra persoanelor căsătorite, deși ar putea fi stabilit și de persoane încă necăsătorite. Cu referire la alegerea regimului matrimonial aplicabil viitorilor soți există regula potrivit căreia în lipsa unei manifestări de voință contrare, soților li se aplică regimul legal [11, p.105].

Totodată, în vederea facilitării înțelegerii aspectelor ce țin de momentul stabilirii RMC, ne-am propus să *distingem diverse criterii de clasificare*. După perioada sau data stabilirii vom evidenția și analiza două situații: a) stabilirea RMC până la înregistrarea căsătoriei; și b) stabilirea RMC după înregistrarea căsătoriei. După modalitățile de stabilire, vom studia și scoate în relief două aspecte: a) alegerea regimului matrimonial; și b) crearea regimului matrimonial propriu [18, p.52].

Cu referire la cel de al doilea aspect vital – *modificarea RMC*, evidențiem caracterul mutabil sau imutabil al acestuia. În acest context, considerăm că *prevederea art.30 alin.(1) din CF, potrivit căreia „CM poate fi modificat în orice moment, în baza acordului dintre soți” [10], urmează a fi interpretată extensiv*, în sensul că modificarea RMC poate fi realizată atât în timpul căsătoriei, cât și oricând până la înregistrarea căsătoriei. Totodată, *nu optăm pentru interpretarea extensivă a art.30 alin.(3) din CF [10], potrivit căruia „la cererea unuia dintre soți, instanța judecătorească poate modifica CM în modul și temeiurile prevăzute de CC”*, deoarece pentru a se adresa în instanța de judecată, reclamantul trebuie în mod obligatoriu să dețină statutul de soț (persoană căsătorită).

În RM modificarea RMC poate fi realizată pe două căi: a) prin autentificarea notarială a acordului de modificare sau b) prin intermediul instanței de judecată, atunci când unul dintre soți refuză să-și dea acordul, ori când creditorii soțului debitor o cer [18, p.56]. În această

continuitate de idei, am identificat și analizat temeiurile care permit operarea modificărilor prin intermediul căilor prezentate. În context, *propunem următoarea redacție pentru conținutul art.32 alin.(2) din CF: „Creditorii soțului debitor pot cere modificarea sau rezilierea contractului matrimonial, dacă soții au schimbat esențial clauzele regimului matrimonial – situație care schimbă substanțial circumstanțele din care au reieșit creditorul și soțul debitor atunci când au semnat convenția și care împiedică exercitarea de către soțul debitor a obligațiilor sale față de creditor”* [10].

Modificarea RMC cunoaște aspectele sale specifice. Dacă stabilirea regimului matrimonial are loc doar prin acordul de voință al ambilor soți, atunci modificarea RMC poate fi realizată atât în rezultatul voinței ambilor soți, cât și la inițiativa doar a unuia dintre ei. Mai mult ca atât, modificarea poate fi solicitată și de către persoane terțe, care consideră că sunt lezate în drepturile lor legale.

Cu referire la problemele de cercetare ale celui de al treilea aspect legat de perioada de viață a oricărui RMC – *momentul încetării* – am analizat și argumentat corectitudinea utilizării diversității de termeni întâlniți în doctrină la acest capitol: încetare, dizolvare, lichidare și desființare. Totodată, am analizat temeiurile și momentul în care se consideră că RMC a încetat să mai producă efecte juridice asupra soților [18, p.58-59].

Problema analizei acestor din urmă aspecte este soluționată prin aplicarea metodei logice și deductive, precum și prin metoda de interpretare a conținutului art.31 alin.(1) din CF în legătură cu art.30 din CF, aceasta deoarece *atât modificarea, cât și rezilierea reprezintă o încetare a regulilor RMC, care sunt sau pot fi înlocuite cu alte reguli ale unui nou regim matrimonial, ceea ce nu are loc în cazul decesului sau divorțului soților*. Totodată, dacă în cazul decesului sau divorțului soților efectele RMC încetează definitiv, atunci în cazul modificării sau rezilierii efectele acestuia încetează parțial sau total, putând fi înlocuite cu alte reguli.

Mai mult ca atât, dacă analizăm CF al Federației Ruse [36], constatăm că în art.43 intitulat „Modificarea și rezilierea contractului matrimonial” se vorbește inclusiv despre încetarea acțiunii CM, lăsând a fi reglementate într-un articol separat aspectele ce țin de declararea nulității CM. Pe când legiuitorul național a reglementat aspectele ce țin de încetare alături de cele privitoare la declararea nulității, deși considerăm că nu este corect. În acest context, concluzionăm că declararea nulității CM nu se include în categoria temeiurilor de încetare a RMC pe motiv că nu produce nici un efect patrimonial, întrucât părțile se readuc la

situația inițială și efectele regimului matrimonial nu se aplică, respectiv nu putem pune problema încetării lor.

În lumina celor analizate, generalizăm că *încetarea RMC în RM cunoaște următoarele temeuri: modificarea, rezilierea contractului matrimonial, divorțul soților, decesul sau declararea decesului unuia dintre soți, expirarea termenului pentru care au fost stipulate anumite reguli ori survenirea sau nesurvenirea anumitor condiții*. Printre formele pe care le îmbracă fiecare din aceste temeuri identificăm două categorii: acordul autentificat notarial sau hotărârea judecătorească irevocabilă. Respectiv, momentul încetării RMC va fi data autentificării notariale, data rămânerii irevocabile a hotărârii judecătorești, data prevăzută în CM sau data înregistrării divorțului.

În concluzie, menționez că încetarea RMC reprezintă un aspect distinct al relațiilor matrimoniale, care pune în aplicare instituția lichidării patrimoniului conjugal, care începe prin evaluarea activului și a pasivului comun, plata recompenselor (în sistemele de drept în care acestea există) și apoi se trece la formarea și atribuirea loturilor fiecăruia dintre soți [12, p.20]. Totodată, lichidarea regimului matrimonial reprezintă efectul încetării regimului matrimonial doar în temeiul divorțului sau al modificării ori rezilierii CM, nu și în cazul decesului fizic sau juridic constatat, situație în care se aplică prevederile legislației despre succesiune.

Capitolul 3 este rezervat pentru a studia „**Conținutul regimului matrimonial contractual**”, în special, drepturile și obligațiile patrimoniale contractuale ale soților, categoriile de bunuri ale soților, dovada apartenenței bunurilor soților și restricțiile legale asupra conținutului RMC.

3.1. Drepturile și obligațiile patrimoniale contractuale ale soților

În lipsa unor texte doctrinare la capitolul clasificării drepturilor și obligațiilor patrimoniale contractuale ale soților, *înaintăm propriile criterii de clasificare a drepturilor și obligațiilor patrimoniale ale soților, și anume: în funcție de momentul realizării: a) ce pot exista în timpul căsătoriei și b) ce pot exista în caz de divorț; în dependență de conținutul lor: a) îndreptate spre satisfacerea necesităților cu caracter material și b) îndreptate spre satisfacerea necesităților cu caracter nematerial; și în raport cu condiționalitatea realizării: a) drepturi și obligații condiționate de un anumit termen, b) drepturi și obligații condiționate de survenirea sau nesurvenirea anumitor evenimente și c) drepturi și obligații legate atât de un anumit termen, cât și de survenirea sau nesurvenirea anumitor evenimente*. Totodată, în lucrare sunt prezentate exemple de condiții pozitive și negative, suspensive și rezolutorii [23, p.29-30].

Doctrinari autohtoni au realizat studii și cercetări modeste în vederea elucidării aspectelor referitoare la drepturile și obligațiile patrimoniale contractuale ale soților, din acest

motiv lucrarea de față se îndreaptă spre analiza mai detaliată a acestora, ținând cont atât de concepțiile doctrinare existente, cât și conducându-ne de propriile concepte, aducând exemple și argumentări corespunzătoare.

În rezultatul analizelor efectuate, referindu-ne la oportunitățile oferite de legislațiile altor state, *propunem operarea unor modificări și completări în CF, în ceea ce privește recunoașterea relațiilor personale nepatrimoniale ale soților ca obiect distinct al RMC.*

3.2. Categoriile de bunuri ale soților

Problema naturii juridice a bunurilor soților este un subiect tratat de majoritatea doctrinarilor, motiv pentru care concepțiile și argumentele specialiștilor în domeniu diferă. Cu referire la multitudinea și diversitatea opiniilor exprimate de doctrinarii autohtoni și cei străini, ne-am exprimat opinia asupra acestora, în unele cazuri prezentând propriile soluții și concepții.

Cu referire la subiectul clasificării bunurilor matrimoniale ale soților, doctrina identifică două categorii de bunuri: comune și proprii. Noi, însă, *am scos în evidență și categoria bunurilor de uz personal*, care sunt protejate prin efectul imperativ al legii, indiferent de conținutul RMC, întrucât nu pot constitui obiect al acestuia.

Analizând conținutul art.20 alin.(2) coroborat la conținutul art.19 alin.(1) și art.22 din CF al RM, concluzionăm că *veniturile sunt bunuri*. Astfel, art.19 alin.(1) instituie regula potrivit căreia „bunurile dobândite de către soți în timpul căsătoriei sunt supuse regimului proprietății în devălmășie”, iar art.22 instituie excepția, enumerând categoriile de bunuri proprii ale soților, altele decât veniturile. Reiese că, prin art.20 alin.(2) legiuitorul vine să concretizeze faptul că sunt comune bunurile procurate din contul veniturilor și altor plăți, nu și cele procurate din contul bunurilor deținute anterior încheierii căsătoriei sau din contul celor obținute în dar, prin moștenire sau în baza altor convenții gratuite [19, p.29]. Respectiv, *nu poate fi atribuit la categoria bunurilor comune ale soților un bun sau valoarea acestuia, dacă a intrat în patrimoniul unuia dintre soți în locul unui bun propriu, decât dacă altfel nu este prevăzut de RMC al soților* [29, p.40]. În acest sens, *propunem modificarea și completarea art.22 alin.(1) din CF la final cu fraza „Sunt bunuri proprii și bunurile dobândite din convenții efectuate cu bunurile proprii sau din sumele obținute din donații”.*

În literatura de specialitate s-a acceptat unanim că fructele provenite de la bunurile comune sunt și ele bunuri comune [31, p.72], păreri contradictorii existând în legătură cu fructele bunurilor proprii, păreri pe care le-am redat în paragraful respectiv al lucrării. Cu referire la această situație, considerăm alături de alți autori [30, p.203], [15, p.119-120], că *fructele bunurilor proprii sunt comune*, deoarece acestea nu sunt cuprinse în enumerarea

limitativă a bunurilor proprii (art.22 din CF), precum și din considerentul că legea (art.19 din CF) nu leagă calitatea de bun comun de modul de dobândire a acestuia. Mai mult ca atât, fructele au o individualitate proprie, nu sunt obținute în mod gratuit și nu micșorează substanța bunului care le-a produs, spre exemplu, dobânda calculată la un cont de depozit, chiria încasată în timpul căsătoriei de la un imobil, proprietate exclusivă a unuia dintre soți. Acest din urmă argument explică de ce nu se poate recurge la principiul subrogației reale pentru a considera fructele bunurilor proprii ale soțului ca revenind în exclusivitate acestuia [21, p.37]. Fiind culese în timpul căsătoriei, fructele bunurilor proprii sunt comune, dacă prin RMC nu se dispune altfel.

Această opinie se întemeiază pe scopul regimului matrimonial legal de a include în proprietatea devălmașă a soților toate bunurile obținute în timpul căsătoriei, cu excepția celor obținute cu titlu gratuit. Or, fructul este obținut datorită muncii unuia sau a ambilor soți. Totodată, proprietate în devălmășie a soților sunt bunurile procurate din contul veniturilor obținute de fiecare dintre soți (art.20 alin.(2) din CF), și nu în comun de către ambii proprietari, cum este regula din dreptul comun. Mai mult ca atât, atunci când legiuitorul a dorit să excepteze careva bunuri de la categoria celor comune a făcut-o în mod expres (art.22 din CF). În context, considerăm oportun a reglementa această stare de lucruri prin *introducerea unui alineat nou în art.20 din CF – alin.(6) cu următorul cuprins: „Fructele bunurilor proprii sunt comune, dacă contractul matrimonial nu prevede altfel”*.

Pentru a facilita analiza diversității categoriilor de bunuri comune și proprii s-a recurs la definirea și explicarea termenilor utilizați de legiuitor, prin care se denumesc bunurile, sunt sistematizate categoriile de bunuri, inclusiv este analizată natura juridică a acestora, fiind prezentate și unele situații practice. *În categoria de bunuri legiuitorul include atât lucrurile, cât și drepturile patrimoniale.*

3.3. Dovada apartenenței bunurilor soților

Regimul juridic specific aplicabil fiecărei categorii de bunuri aflate în patrimoniul soților face necesară evocarea mijloacelor prin care este posibilă dovada apartenenței unui anumit bun fie la comunitate, fie la masa bunurilor proprii unuia dintre soți [16, p.119], fie că se atribuie la categoria bunurilor de uz personal. Având în vedere că în majoritatea cazurilor bunurile sunt dobândite în timpul căsătoriei prin contribuția ambilor soți, se instituie prezumția relativă de comunitate, iar *calitatea de bun comun nu trebuie dovedită*. Orice bun, dobândit în timpul căsătoriei, se consideră comun atâta timp cât nu se face dovada că este un bun propriu al unuia dintre soți [5, p.101].

Un prim accent este dedicat analizei conținutului art.19 alin.(1) din CF, din care se desprind cel puțin patru aspecte ce trebuie lămurite: noțiunea de dobândire, calitatea de soț a dobânditorului, data sau momentul dobândirii și modul în care bunurile devin comune. În context, există tratări doctrinare destul de vaste, datorită faptului că regulile respective se aplică în cazurile de partajare a bunurilor soților guvernate de regimul matrimonial legal. Aceasta facilitează analiza problemei abordate, care, în principiu, cunoaște aceeași abordare științifică. Problema de cercetare este soluționată prin analiza situațiilor practice întâlnite în jurisprudență, precum și prin analiza cadrului național cu tangențe asupra situațiilor abordate.

În literatura de specialitate s-a expus opinia precum că, dacă anumite bunuri au fost dobândite în intervalul de timp de la pronunțarea hotărârii și până la rămânerea ei definitivă, atunci rezultă că prezumția de comunitate există și în privința acestora [3, p.43-44]. Deși este o concluzie rezultativă, considerăm că această normă juridică nu este direct aplicabilă și în privința partajării bunurilor comune ale soților pe motiv că instanța de judecată, prin hotărârea pronunțată, a dispus deja asupra împărțirii bunurilor comune ale soților, iar în situația instituirii unei asemenea reguli, ar rezulta că soții, după desfășurarea unui proces judiciar de partajare a bunurilor comune, pot înainta noi pretenții de partajare a bunurilor dobândite de oricare dintre soți în acest interval de timp, ceea ce nu este logic și nici posibil din considerentele procesuale, expuse în paragraful respectiv al tezei.

Cu privire la aceasta, *propunem modificarea și completarea art.25 alin.(7) din CF cu fraza „Bunurile dobândite de fiecare dintre soți pe durata procedurii de divorț sunt bunuri proprii ale soțului care le-a obținut, dacă soții duc trai separat”*, ceea ce considerăm că va proteja interesele patrimoniale ale fiecăruia dintre soții aflați în litigiu judiciar. O asemenea prevedere ar proteja interesele patrimoniale ale soților asupra bunurilor obținute nu doar în perioada de la pronunțarea hotărârii și până la rămânerea definitivă a acesteia, dar și în perioada de divorț, perioadă în care căsătoria este desfăcută *de facto*, însă urmează a fi confirmată *de jure*. Considerăm că, în lipsa unei asemenea prevederi legale, soții sau viitorii soți pot reglementa această situație prin contractul lor matrimonial.

Analizând situația concubinilor în contextul încheierii contractului matrimonial concluzionăm că, odată ce concubinajul nu este recunoscut de legislația familială ca o formă de existență a familiei, rezultă că prevederile CF nu se aplică relațiilor de concubinaj, deci nici *contractul matrimonial încheiat între concubini nu va avea putere juridică*, atâta timp cât nu va fi autentificat notarial și nu va intra în vigoare, ca rezultat al încheierii căsătoriei.

Cu referire la categoria bunurilor proprii observăm că nu există un criteriu comun pentru determinarea tuturor categoriilor de bunuri proprii, ci el variază în funcție de categoria

bunurilor respective [32, p.104]. Respectiv, pentru a face dovada apartenenței bunurilor la categoria celor proprii, important este ca soțul interesat să dețină dovada că aceste bunuri: a) au fost dobândite până la căsătorie; b) au intrat în proprietatea sa cu titlu gratuit; c) destinația lor este pentru uz personal sau d) au fost procurate din mijloacele obținute în urma realizării bunurilor proprii. Astfel, drept sursă de probă a calității de bun propriu ar putea fi: data dobândirii bunurilor, actul sau faptul ce atestă gratuitatea bunului, destinația bunului, efectul subrogării reale etc. *Dovada calității de bun propriu poate fi făcută prin orice mijloc de probă, cu excepția cazurilor când legea impune condiții de formă ad validitatem* pentru dovada dreptului de proprietate asupra acestui tip de bun [22, p.52].

Unii doctrinari consideră că principiul subrogației reale se aplică numai domeniului bunurilor proprii, deoarece în privința bunurilor comune operează prezumția de comunitate, ceea ce face inutilă aplicarea subrogației [17, p.86-87], în timp ce alții sunt de părerea că în cazul bunurilor comune ale soților subrogația reală apare tocmai ca o consecință a prezumției de comunitate [2, p.128]. În acest context, considerăm că ambele concepții au dreptul la existență, întrucât, în primul caz suntem în prezența unei subrogații reale active, iar, în cel de-al doilea caz, suntem în prezența subrogației reale pasive, deoarece aceasta nu trebuie dovedită.

3.4. Restricții legale asupra conținutului regimului matrimonial contractual

Pe lângă regimul matrimonial legal și cel contractual, CF din 26.10.2000 [10] instituie, fără a-l denumi astfel, regimul matrimonial primar imperativ, care reprezintă totalitatea normelor juridice ce reglementează raporturile dintre soți și care se aplică tuturor căsătoriilor, indiferent de regimul matrimonial care guvernează aceste căsătorii – legal sau convențional [7, p.132].

Regimul primar imperativ este considerat de mulți autori un regim, întrucât este format dintr-un corp coerent de reguli, alții însă, susțin că acesta nu poate fi considerat un regim matrimonial suficient pentru a organiza raporturile patrimoniale dintre soți sau dintre aceștia și terți, întrucât este vorba doar despre principiile fundamentale care guvernează aceste raporturi, principii ce se aplică în mod obligatoriu tuturor celor căsătoriți. Ne exprimăm preferința față de grupa doctrinarilor care consideră că *regimul primar imperativ este un regim de sinestătător*, întrucât locul regimului primar imperativ este înaintea celui legal, fiind distinct de acesta din urmă, care în multe state poate fi modificat prin contract matrimonial.

În rezultatul studiului, constatăm că *în art.29 alin.(6) din CF [10] se conțin norme ale regimului matrimonial primar imperativ, deși nu sunt denumite astfel*. Problemele legate de

interpretarea acestor norme sunt soluționate prin analiza și a altor norme din legislație, inclusiv din Legea supremă. În context, *considerăm necesară expunerea art.29 alin.(6) din CF cu un nou conținut: „CM nu poate conține clauze derogatorii de la regulile regimului matrimonial primar imperativ, sub sancțiunea nulității, care ar afecta capacitatea juridică și procesuală a soților, drepturile și interesele legitime ale soților sau ale unuia dintre ei, drepturile și obligațiile dintre ei și copii lor, care ar anula obligația de fidelitate, ajutor și întreținere reciprocă, precum și clauze care contravin principiilor și naturii relațiilor familiale”.*

Problema reglementării relațiilor personale nepatrimoniale prin RMC a fost soluționată de legislațiile altor state. În RM, reglementarea drepturilor și obligațiilor nepatrimoniale nu are acoperire legală, motiv pentru care propunem introducerea acestei opțiuni contractuale. În acest context, prezentăm propuneri de *lege ferenda* îndreptate spre reglementarea regimului matrimonial primar imperativ, astfel încât clauzele privind relațiile personale nepatrimoniale să nu aducă atingere garanțiilor fundamentale de inviolabilitate ale oricărei persoane.

În vederea asigurării unor reglementări uniforme, propunem spre finalul lucrării un proiect de Lege pentru modificarea și completarea CF. Înaintăm această propunere din considerentul că există dificultăți teoretice și practice de interpretare a normelor existente, pentru rezolvarea cărora se apelează la normele ce reglementează căsătoria, însă acestea din urmă nu în toate cazurile merită și pot fi aplicate.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Viața patrimonială a soților se poate organiza nu numai de către legiuitor, în măsura în care acesta prețuiește libertatea individuală și e animat de adevărul că fiecare dintre noi ne cunoaștem mai bine interesul decât el. Convențiile matrimoniale sunt posibile juridic doar în sistemele flexibile de drept, care organizează regimuri matrimoniale alternative, alături de regimurile legale [116, p.182], situație caracteristică și pentru țara noastră. Astfel, cei care urmează să se căsătorească, precum și cei aflați deja în relație de căsătorie pot să-și amenajeze relațiile lor patrimoniale prin stabilirea propriului regim matrimonial contractual.

În cadrul sistemelor de drept care cunosc regimuri matrimoniale pluraliste, există un set de reguli aplicabile raporturilor patrimoniale dintre soți dincolo de voința lor și indiferent de regimul matrimonial pe care și l-ar fi ales. Aceste reguli generale și imperative formează constituția regimurilor matrimoniale, adică regimul primar imperativ. Chiar dacă nu este denumit astfel, în legislația RM există un set de reguli de la care nu se poate deroga prin conținutul regimului matrimonial contractual, sub consecința nulității unor asemenea clauze.

În vederea îmbunătățirii cadrului legal în materie de regim matrimonial contractual, am considerat necesar să ne oprim detaliat asupra modului în care legiuitorul național a reglementat instituția regimului matrimonial contractual, formulând la acest capitol mai multe propuneri de interpretare și aplicare a normelor juridice deja existente, dar și de *lege ferenda*.

1. Propunem instituirea Registrului Public Notarial al Contractelor Matrimoniale Autentificate în RM, care este o tendință europeană ce și-a dovedit dubla utilitate.

2. Propunem definirea regimului matrimonial ca fiind *un ansamblu de norme juridice cu caracter obligatoriu care stabilesc soarta juridică a proprietății soților pentru perioada căsătoriei și în caz de divorț, precum și alte relații patrimoniale ale soților*.

3. Propunem definirea regimului matrimonial contractual ca fiind *un ansamblu de reguli stabilite de către soți sau persoanele care doresc să se căsătorească și care poartă un caracter obligatoriu, indică drepturile și obligațiile soților asupra patrimoniului conjugal, modul în care va fi gestionat patrimoniul conjugal acumulat în timpul căsătoriei și determină soarta juridică a proprietății soților pentru perioada căsătoriei și, în unele cazuri, pentru perioada de după desfacerea căsătoriei, în temeiul unui acord de voință autentificat notarial, realizat între persoanele care doresc să se căsătorească sau între soți*.

4. La nivel doctrinar, alături de regimul legal al proprietății în devălmășie, **am dezvoltat alte cinci modele practice de regimuri matrimoniale contractuale tip**, ceea ce poate fi util în practică, și anume: *separația de bunuri, comunitatea universală de bunuri, comunitatea restrânsă de bunuri, regimul proprietății comune pe cote-părți și regimul matrimonial combinat*.

5. Propunem definirea momentului stabilirii regimului matrimonial contractual ca fiind realizat în legătură cu încheierea căsătoriei sau în timpul căsătoriei, fără a coincide neapărat cu data înregistrării căsătoriei și inexistent în afara căsătoriei.

6. În urma analizelor efectuate, am ajuns la o concluzie argumentată că **nu este oportună implementarea în RM a conceptului de semnare a contractului matrimonial prin mandatar**.

7. La fel, în urma argumentelor prezentate am ajuns la concluzia **interpretării extensive a prevederii art.30 alin.(1) din CF**. Astfel, atât soții cât și persoanele care doresc să se căsătorească pot modifica contractul matrimonial în orice moment – atât în timpul căsătoriei, cât și oricând până la înregistrarea căsătoriei.

8. Nu optăm pentru interpretarea extensivă a art.30 alin.(3) din CF, deoarece pentru a se adresa în instanța de judecată, reclamantul trebuie în mod obligatoriu să dețină statutul de soț.

9. Propunem următoarea redacție pentru conținutul art.32 alin.(2) din CF:
„Creditorii soțului debitor pot cere modificarea sau rezilierea contractului matrimonial, dacă soții au schimbat esențial clauzele regimului matrimonial – situație care schimbă substanțial circumstanțele din care au reieșit creditorul și soțul debitor atunci când au semnat convenția și care împiedică exercitarea de către soțul debitor a obligațiilor sale față de creditor”.

10. Propunem includerea în textul legii a conceptului de „lichidare a patrimoniului matrimonial”. Or, odată încetat, regimul matrimonial nu mai produce efecte noi, dar își realizează efectele produse pe durata lichidării patrimoniului conjugal.

11. Prin art.31 din CF se limitează neintenționat situațiile în care regimul matrimonial contractual încetează a produce efecte.

12. Declararea nulității contractului matrimonial nu se include în categoria temeiurilor de încetare a regimului matrimonial contractual.

13. Ținând cont de lipsa abordărilor doctrinare, am argumentat necesitatea clasificării drepturilor și obligațiilor patrimoniale ale soților în funcție de diferite criterii. Astfel, în funcție de momentul realizării, propunem clasificarea drepturilor și obligațiilor patrimoniale ale soților în două categorii: a) ce pot exista în timpul căsătoriei și b) ce pot exista în caz de divorț. În dependență de conținutul lor identificăm două tipuri de drepturi și obligații patrimoniale ale soților: a) îndreptate spre satisfacerea necesităților cu caracter material și b) îndreptate spre satisfacerea necesităților cu caracter nematerial. În raport cu condiționalitatea realizării, propunem divizarea drepturilor și obligațiilor patrimoniale contractuale în trei categorii: a) drepturi și obligații condiționate de un anumit termen, b) drepturi și obligații condiționate de survenirea sau nesurvenirea anumitor evenimente, și c) drepturi și obligații legate atât de un anumit termen cât și de survenirea sau nesurvenirea anumitor evenimente.

14. Libertatea contractuală oferită prin art.29 alin.(4) din CF, potrivit căreia soții sunt în drept să determine în regimul matrimonial contractual creat de ei drepturile și obligațiile privind întreținerea reciprocă, **trebuie privită în sens extensiv și nu restrictiv.**

15. Propunem modificarea și completarea art.130 din Codul cu privire la locuințe, astfel încât, în cazul încetării raporturilor familiale cu proprietarul casei de locuit, **dreptul de folosire a locuinței familiei să fie menținut pentru foștii membri ai familiei, dacă ei nu dispun de spațiu locativ.**

16. Reieșind din prevederile art.424 alin.(2) din CC, titularul dreptului de abitație are dreptul să locuiască în locuința unei alte persoane împreună cu soțul și copiii săi, chiar dacă nu a fost căsătorit sau nu avea copii la data la care s-a constituit abitația. Însă, reieșind din prevederea art.425 alin.(1) din CC, considerăm că **copiii și soțul titularului dreptului de**

abitație nu au un drept comun de abitație cu titularul acestui drept, ei pur și simplu locuiesc acolo.

17. Alături de clasificarea bunurilor în: comune și personale, **am argumentat și scos în evidență și categoria bunurilor de uz personal**, care sunt protejate prin efectul imperativ al legii, indiferent de conținutul regimului matrimonial contractual.

18. În contextul interpretării normelor legale **am ajuns la concluzia argumentată că veniturile sunt bunuri**. Respectiv, aplicând regulile subrogației reale, am constatat că nu poate fi atribuit la categoria bunurilor comune ale soților un bun sau valoarea acestuia, dacă a intrat în patrimoniul unuia dintre soți în locul unui bun propriu, decât dacă altfel nu este prevăzut de regimul matrimonial contractual al soților. În context, **propunem modificarea și completarea la final a art.22 alin.(1) din CF cu fraza „Sunt bunuri proprii și bunurile dobândite din convenții efectuate cu bunurile proprii sau din sumele obținute din donații”**.

19. CF nu conține prevederi în domeniu și **propunem completarea art.20 din CF cu un alineat nou, cu următorul cuprins: „(6) Fructele bunurilor proprii sunt comune, dacă contractul matrimonial nu prevede altfel”**.

20. Premiile primite, periodic sau ocazional, ca rezultat al muncii sau eforturilor unuia dintre soți nu sunt bunuri proprii ale soțului beneficiar.

21. Obiectele care țin de exercitarea profesiei, bunurile confecționate de unul dintre soți, personal, și bunurile din colecție ar putea fi recunoscute ca fiind proprietate personală a soților prin intermediul contractului matrimonial.

22. Soțul de bună-credință are un drept de creanță față de soțul debitor, în situațiile când creanțele soțului debitor sunt acoperite din contul bunurilor proprii ale celuilalt soț.

23. Contractul matrimonial încheiat între concubini nu va produce efecte juridice, atâta timp cât nu va fi autentificat notarial și nu va intra în vigoare, ca rezultat al încheierii căsătoriei.

24. În toate cazurile în care un concubin justifică existența unui interes, el poate să solicite pe cale judecătorească să se constate concubinajul.

25. Momentul din care veniturile obținute de soți devin comune diferă în funcție de forma acestora. Astfel, veniturile obținute sub formă de mijloace financiare vor deveni comune din momentul în care din contul lor au fost procurate bunuri, au fost depuși bani pe conturi bancare sau transferați în cote de participație etc. Iar în ceea ce privește veniturile obținute sub formă de bunuri, drepturi reale sau de creanță, considerăm că vor deveni proprietate comună a soților din momentul în care au fost primite de soțul îndreptățit.

26. Propunem extinderea obiectului contractului matrimonial și la aspectele personale nepatrimoniale. În context, **propunem definirea contractului matrimonial ca fiind convenția încheiată benevol între persoanele care doresc să se căsătorească sau între soți, în care se determină drepturile și obligațiile patrimoniale și personale nepatrimoniale ale acestora în timpul căsătoriei și/sau în cazul desfacerii căsătoriei.**

27. În CF al RM se conțin norme ale regimului matrimonial primar imperativ, deși nu sunt denumite astfel. În rezultatul studiului, propunem expunerea art.29 alin.(6) din CF într-o nouă redacție: *„Contractul matrimonial nu poate conține clauze derogatorii de la regulile regimului primar imperativ sub sancțiunea nulității, care ar afecta capacitatea juridică și procesuală a soților, drepturile și interesele legitime ale soților sau ale unuia dintre ei, drepturile și obligațiile dintre ei și copii lor, care ar anula obligația de fidelitate, ajutor și întreținere reciprocă, precum și clauze care contravin principiilor și naturii relațiilor familiale”.*

Propunerile formulate vor contribui la optimizarea cadrului normativ național în materia regimurilor matrimoniale: imperativ, legal și contractual. În acest scop este elaborat un proiect de Lege pentru modificarea și completarea Codului familiei, anexă la prezenta teză.

BIBLIOGRAFIE

1. Aniței N.C. Regimurile matrimoniale potrivit noului Cod civil. București: Hamangiu, 2012. 220 p.
2. Bacaci A. Raporturile juridice patrimoniale în Dreptul familiei. Cluj-Napoca: Dacia, 1986. 272 p.
3. Bacaci A., Dumitrache V., Hageanu C. Dreptul familiei. Ediția a II-a. București: ALL Beck, 2001.
4. Cebotari S. Relațiile patrimoniale ale soților în statul Roman. În: Revista Națională de Drept, 2003, nr.11, p.44-45.
5. Cebotari V. Dreptul familiei. Chișinău: USM, 2004.
6. Cebotari V. Dreptul familiei. Ediția a II-a. Revăzută și completată. Chișinău: USM, 2008.
7. Cebotari V., Pisarenco O. Restricții legale asupra conținutului regimului matrimonial contractual. În: Dreptul privat ca factor în dezvoltarea relațiilor economice: tradiții, actualitate și perspective. Tezele conferinței științifice cu participare internațională. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, 2013, p.132-141.

8. Codul civil al României din 26.11.1864, în vigoare începând cu 01.07.1865. Abrogat. <http://www.codurile.ro/articles/8/1/CODUL-CIVIL-din-26-noiembrie-1864-/Page1.html> (vizitat 17.04.2013).
9. Codul civil al României. Nr.287 din 17.07.2009, în vigoare începând cu 01.10.2011. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, 24.07.2009, nr.511.
10. Codul familiei al Republicii Moldova. Nr.1316-XIV din 26 octombrie 2000, în vigoare începând cu 26.04.2001. În: Monitorul Oficial al RM, 26.04.2001, nr.47-48 (210).
11. Crăciunescu C-M. Dreptul de dispoziție al soților asupra bunurilor ce le aparțin, în diferite regimuri matrimoniale. București: Universul Juridic, 2010. 385 p.
12. Crăciunescu C-M. Regimuri matrimoniale. București: ALL Beck, 2000. 173 p.
13. Dicționarul explicativ al limbii române. București: Univers Enciclopedic Gold, 2009, 1230 p.
14. Filipescu I.P. Tratat de dreptul familiei. București: ALL Beck, 2000.
15. Florian E. Dreptul familiei. Cluj Napoca: Limes, 2003.
16. Florian E. Dreptul familiei. Cluj Napoca: Limes, 2006.
17. Florian E. Dreptul familiei. Cluj Napoca: Lumina Lex, 1997.
18. Pisarenco O. Aspecte conceptuale privind momentul stabilirii, modificării și încetării regimului matrimonial contractual. În: Revista Națională de Drept a Universității de Stat din Moldova, 2012, nr.7, p.52-61.
19. Pisarenco O. Categoriile de bunuri care pot constitui obiect al regimului matrimonial contractual. În: Revista Națională de Drept a Universității de Stat din Moldova, 2013, nr.5, p.27-33.
20. Pisarenco O. Considerații privind delimitarea contractului matrimonial de contractul de căsătorie. În: Revista științifico-practică, informativă și de drept a Institutului Național al Justiției, nr.3(30). – Chișinău, 2014, p.25-29.
21. Pisarenco O. Dovada apartenenței bunurilor soților. Partea I. În: Revista Națională de Drept a Universității de Stat din Moldova, 2013, nr.7, p.32-37.
22. Pisarenco O. Dovada apartenenței bunurilor soților. Partea II. În: Revista Națională de Drept a Universității de Stat din Moldova, 2013, nr.9, p.49-52.
23. Pisarenco O. Drepturile și obligațiile patrimoniale contractuale ale soților. În: Revista Națională de Drept a Universității de Stat din Moldova, 2013, nr.1, p.29-36.
24. Pisarenco O. Evoluția istorico-juridică a instituției regimului matrimonial contractual. În: Revista Națională de Drept a Universității de Stat din Moldova, 2012, nr.5, p.39-47.

25. Pisarenco O. Explicații terminologice ale conceptului de regim matrimonial contractual. În: Analele științifice ale Catedrei Drept Patrimonial, Universitatea Tehnică din Moldova, 2012, nr.3, p.79-83.
26. Pisarenco O. Noțiuni generale privind institutul regimului matrimonial contractual. În: Analele științifice ale Catedrei Drept patrimonial, Universitatea Tehnică din Moldova, 2010, nr.2, p.107-111.
27. Pisarenco O. Reflecții asupra cercului de persoane care pot încheia valid un contract matrimonial până la înregistrarea căsătoriei. În: Revista științifico-practică, informativă și de drept a Institutului Național al Justiției, Chișinău, 2014, nr.2(29), p.35-40.
28. Pisarenco O. Tipurile de regimuri matrimoniale contractuale în legislația diferitor state. În: Revista Națională de Drept a Universității de Stat din Moldova, 2012, nr.9, p.53-62.
29. Pînzari V. Dreptul familiei. Note de curs. Chișinău: Universitas, 2000.
30. Popescu T.R. Tratat de dreptul familiei. Vol.I. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1965.
31. Pricopi A. Căsătoria în dreptul român. București: Lumina Lex, 1998.
32. Rizeanu D., Protopopescu D. Raporturile patrimoniale dintre soți în lumina Codului familiei. București: Editura Științifică, 1959. 191 p.
33. Vasilescu P. Regimuri matrimoniale. Partea generală. București: Rosetti, 2003.
34. Гражданский кодекс Российской Федераций. Часть 1. №.51-ФЗ от 30.11.1994, вступивший в действие с 01.01.1995. <http://www.consultant.ru/popular/gkrf1/> (vizitat 28.09.2013).
35. Кузнецова И.М. – ответственный редактор. Комментарий к семейному кодексу Российской Федераций. Москва: Юрист, 2000.
36. Семейный кодекс Российской Федераций. №.223-ФЗ от 29.12.1995, вступивший в действие с 01.03.1996. <http://www.internet-law.ru/law/kodeks/ck.htm> (vizitat 28.09.2013).
37. Carbonnier J. Droit civil. Vol.II. La famille. Paris: p.125.
38. Champion J. Régimes matrimoniaux et contrats de mariage. Paris: Dalloz, 1998.
39. Colomer A. Les régimes matrimoniaux. Paris: Litec, 1990.
40. Cornu G. Les régimes matrimoniaux. Paris: Cujas, 1999.
41. Dauriac. L'égalité des époux en droit français – Etude de statut conjugal de base. Teză. Poitiers, 1967.
42. Vareille B. Le régime primaire, à Droit patrimonial de la famille. Paris: Dalloz, 1998.

ADNOTARE

Pisarenco Olga, Regimul matrimonial contractual, teză de doctor în drept, Chișinău, 2014

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 185 titluri, anexă, 180 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 11 lucrări științifice și prezentate în cadrul a 9 comunicări științifice.

Cuvinte cheie: regim matrimonial, regim matrimonial primar imperativ, regim matrimonial legal, regim matrimonial contractual, regimul comunității de bunuri, regimul separației de bunuri, regimul matrimonial mixt, contract matrimonial, prezumția de comunitate.

Domeniul de studiu: specialitatea 553.04 – Dreptul familiei.

Scopul și obiectivele lucrării. Scopul lucrării rezidă în determinarea conținutului și a limitelor regimurilor matrimoniale contractuale. Principalele obiective ale lucrării vizează: cercetarea aspectelor terminologice și istorico-juridice de evoluție a conceptului studiat; realizarea de studii științifico-juridice și analize comparative prin prisma diferitor teorii doctrinare și reglementări legale ale altor state în domeniul supus cercetării; cercetarea aspectelor conceptuale referitoare la momentul stabilirii, modificării și încetării regimului matrimonial contractual; exemplificarea conținutului regimului matrimonial și identificarea soluțiilor asupra diferitor probleme practice legate de exercitarea drepturilor și obligațiilor matrimoniale, precum și de dovada apartenenței bunurilor soților; analiza categoriilor de bunuri ale soților care pot constitui obiect al regimului matrimonial contractual, precum și evidențierea particularităților, avantajelor și dezavantajelor regimurilor matrimoniale cel mai des contractate; analiza impactului regimului matrimonial primar imperativ asupra conținutului regimului matrimonial contractual; formularea concluziilor generale și prezentarea propunerilor de *lege ferenda* în vederea îmbunătățirii cadrului legislativ național.

Noutatea și originalitatea științifică a tezei rezidă în faptul că prezintă o primă încercare, la nivel național, de analiză științifică amplă și complexă a conceptului de regim matrimonial contractual, în care se prezintă o serie de concluzii și recomandări științifico-teoretice care vin să completeze problematica identificării conținutului regimului matrimonial contractual.

Problema științifică soluționată rezidă în identificarea particularităților ce vizează esența regimurilor matrimoniale contractuale, fapt care a condus la evidențierea problemelor cu care se confruntă soții și persoanele care doresc să se căsătorească în domeniul reglementării relațiilor patrimoniale dintre ei, precum și la formularea propunerilor de *lege ferenda* în vederea îmbunătățirii reglementărilor naționale în domeniul drepturilor și obligațiilor patrimoniale ale soților, inclusiv prin implementarea standardelor internaționale în domeniu.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a tezei o prezintă investigarea materialelor științifice și studierea legislației în domeniu, analiza aspectelor terminologice, de evoluție și conceptuale referitoare la instituția regimului matrimonial contractual, evidențierea și suplinirea deficiențelor din doctrina și legislația națională, prezentarea soluțiilor și propunerilor de *lege ferenda* necesare îmbunătățirii cadrului legislativ național în domeniu. Rezultatele investigației sunt benefice dezvoltării continue a științei dreptului privat și a dreptului familiei, în special.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele demersului științific au fost prezentate în cadrul mai multor conferințe și publicate în diverse reviste de specialitate, fapt ce a contribuit la îmbogățirea cadrului teoretic național privind particularitățile aplicării diferitor regimuri matrimoniale contractuale. De asemenea, concluziile generale și propunerile de *lege ferenda* pot fi utilizate în vederea perfecționării cadrului normativ național, elaborării de hotărâri explicative privind modul de interpretare a normelor ce reglementează regimurile matrimoniale, precum și în calitate de material didactic pentru instituțiile de învățământ.

АННОТАЦИЯ

Писаренко Ольга, Брачный договорной режим,
диссертация на соискание ученой степени доктора права, Кишинев, 2014

Структура работы: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 185 наименований, одно приложение, 180 страниц основного текста. Полученные результаты опубликованы в 11 научных работах и представлены в 9 научных докладов.

Ключевые слова: брачный режим, базовый обязательный брачный режим, законный брачный режим, договорной брачный режим, режим общей собственности, режим раздельной собственности, смешанный брачный режим, брачный договор, презумпция общей собственности.

Область исследования: специальность 553.04 – Семейное право.

Цель и объективы работы. Цель работы состоит в определении содержания и пределов договорных брачных режимов. Основные объективы работы: исследование терминологических и исторически-правовых аспектов эволюции изучаемого концепта; проведение научно-правовых изысканий и сравнительных анализов сквозь доктринальные теории и законные положения других государств в области, подвергаемой изучению; исследование концептуальных аспектов относящихся к моменту установления, изменения и прекращения договорного брачного режима; предоставление примеров содержания брачного режима и определение решений по различным проблемам, связанным с осуществлением брачных прав и обязанностей, а также с доказыванием принадлежности имущества супругов; анализ категорий имущества супругов которые могут являться предметом договорного брачного режима, а также выявление особенностей, преимуществ и минусов, наиболее часто заключаемых брачных режимов; анализ влияния базового обязательного брачного режима на содержание договорного брачного режима; формулирование общих выводов и представление предложений *de lege ferenda* с целью улучшения национального законодательного регулирования.

Научное новшество и оригинальность работы состоит в том что она представляет собой первую попытку, на национальном уровне, провести широкий и комплексный научный анализ концепта договорного брачного режима, в которой представлена серия научно-теоретических выводов и рекомендаций, направленных на дополнение проблематики определения содержания договорного брачного режима.

Решенная научная проблема заключается в выявлении тех особенностей договорных супружеских режимов, которые указывают на трудности, с которыми сталкиваются супруги/будущие супруги в регламентирование экономических отношениях между ними, а также на необходимость улучшения национального законодательства в области имущественных прав и обязанностей супругов, включая международных стандартов в этой области.

Теоретическая значимость и аппликативная ценность диссертации представляется исследованием научных материалов и изучением законодательства в этой области, анализом аспектов терминологии, развитии и концепций относящихся к институту договорного брачного режима, выявлением и устранением недостатков национальной доктрины и законодательства, а также представлением решений и предложений *de lege ferenda* необходимых для улучшения национального законодательного регулирования в области. Результаты исследования положительны для дальнейшего развития науки частного права и семейного права, в особенности.

Внедрение научных результатов. Научные результаты были представлены на нескольких конференциях и опубликованы в различных журналах, что способствовало обогащению национальной теоретической базы по особенностям применения различных договорных супружеских режимов. Кроме того, выводы и предложения по изменению законодательства могут быть использованы для совершенствования национальной правовой базы, разработать пояснительные решения о том, как интерпретировать правила, регулирующие договорных супружеских режимов, а также в качестве учебного материала для различных учебных заведений.

ANNOTATION

**Pisarenco Olga, The matrimonial contractual regime,
Doctoral thesis in law, Chisinau, 2014**

Thesis structure: introduction, three chapters, basic conclusions and recommendations, bibliography of 185 titles, an annex, 180 pages of main text. Obtained results are published in 11 scientific publications and are presented in 9 scientific communications.

Key words: matrimonial regime, basic mandatory matrimonial regime, legal matrimonial regime, contractual matrimonial regime, common goods regime, separated goods regime, combined matrimonial regime, matrimonial agreement, commonness presumption.

Domain of study: specialty 553.04 – Family law.

Thesis aim and objectives. This study's aim is to determine the content and limits of contractual matrimonial regimes. The study's main objectives are: examination of terminological and historical-legal aspects of the studied concept's evolution; performance of scientific-legal studies and comparative analysis through different doctrinal theories and legal regulations of other states in the examined domain; examination of conceptual aspects pertaining to the moment of establishment, change and termination of contractual matrimonial regime; examples of content of matrimonial regime and identification of solutions for different practical issues pertaining to performance of matrimonial rights and obligations, and to evidence of title in spouses' goods; analysis of spouses' categories of goods that may form the object of contractual matrimonial regime, and emphasis of peculiarities, advantages and disadvantages of most often concluded matrimonial regimes; analysis of the impact of basic mandatory matrimonial regime upon the content contractual matrimonial regime; formulation of main conclusions and presentation of *de lege ferenda* suggestions in order to improve the national legal framework.

The thesis scientific novelty and originality is in the fact that it presents the first attempt, at the national level, to perform a broad and complex scientific analysis of the contractual matrimonial regime concept, which presents a series of scientific-theoretical conclusions and recommendations aiming to complete the issue of identification of the content of contractual matrimonial regime.

The scientific problem solved is to identify the specific particularities of contractual matrimonial regimes, which led to the identification of the problems faced by spouses and people who want to get married in regulation the economic relations between them, and making proposals for law *ferenda* in order to improve national regulations in property rights and obligations of spouses, including the implementation of international standards.

Theoretical significance and applicative value of the thesis resides in investigation of scientific materials and study of the legislation regulating the domain, analysis of aspects of terminology, evolution and concepts pertaining to the institute of contractual matrimonial regime, emphasis and coverage of the national doctrine and legislation deficiencies, and presentation of solutions and law *ferenda* suggestions necessary to improve the national legal framework in the domain. The investigation's results are benefic for further development of the science of private law and family law, in particular.

Implementation of the scientific results. The results of the scientific intervention have been presented at several conferences and published in various specialty reviews, which fact has contributed to the enrichment of the national theoretical framework on application the matrimonial regimes contract. Also, the general conclusions and law *ferenda* proposals can be used to improve the national legal framework, to develop explanatory decisions on how to interpret the legal rules governing matrimonial regimes, and as teaching material for the educational institutions.

Olga PISARENCO

REGIMUL MATRIMONIAL CONTRACTUAL

SPECIALITATEA 553.04 – DREPTUL FAMILIEI

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 26.03.2015
Hîrtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: 2,0

Formatul hîrtiei 60x84 1/16
Tiraj 50 ex.
Comanda nr. 207

Centrul editorial-poligrafic al USM
str. Al. Mateevici 60, Chişinău